

A.500 ZDRAVSTVO IN SOCIALNO VARSTVO

Zdravstvo predstavlja sistem dejavnosti, ki zagotavljajo celovito zdravstveno varstvo prebivalstva. Vključuje strokovno in znanstveno izvajanje medicinske dejavnosti, izvajalce zdravstvene dejavnosti na primarni, sekundarni in terciarni ravni, preskrbo z zdravili in dejavnosti, ki zagotavljajo financiranje. Cilj zdravstvene dejavnosti je skrb za človekovo zdravje oz. doseganje čim višje ravni zdravstvenega stanja prebivalstva.

Večina zdravstvene dokumentacije je že zaradi starosti zanimive in ocenjene kot arhivsko gradivo trajne vrednosti. Možnosti izrabe podatkov v znanstvene namene so številne, a do sedaj še neizkoriščene. Zapisi so zanimivi tako oblikovno kot jezikovno. Prvi vpisi v slovenskem jeziku so iz sedemdesetih let 19. st., v njih so uporabljeni slovenski medicinski izrazi. Strokovna medicinska dokumentacija karakterizira dejavnost univerzitetnih klinik in inštitutov, ki po Zakonu o zdravstvenem varstvu (UR. I. SRS, št. 1/80) obsega:

- zdravstvene storitve, ki potrebujejo najzahtevnejšo strokovno-tehnološke in organizacijske pogoje;
- zdravstvene storitve, ki se opravljajo zaradi visokošolskega izobraževanja;
- zdravstvene storitve, ki so dogovorjene po posebnih raziskovalnih programih.

Te zdravstvene storitve obsegajo vse organizacijske oblike zdravstvene dejavnosti.

Socialno varstvo predstavlja sistem ukrepov za pomoč določenim skupinam prebivalstva pri zagotavljanju temeljnih življenjskih potreb. Namenjeno je tistim, ki še ne skrbijo ali ne morejo skrbeti zase (otroci, stari, bolni, invalidi) ali pa sami oz. njihove družine potrebujejo pomoč zaradi brezposelnosti, nizkih dohodkov ali drugačne ogroženosti.

Sodobno socialno varstvo kot organizirana družbena dejavnost se je razvilo na podlagi solidarnosti in dobroteljnosti. Samopomoč je temeljni način odpravljanja človekovih težav in stisk. Solidarnost med člani družbenih skupin je osnova za medsebojno pomoč v stiskah in za pomoč bolj ogroženim članom.

Viri in literatura:

- Borisov, P. (1977). **Od ranocelništva do začetkov znanstvene kirurgije na Slovenskem**. Ljubljana: SAZU.
- **Enciklopedija Slovenije**, zv. 12 (str. 126–128) (1998). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- **Enciklopedija Slovenije**, zv. 15 (str. 134–138) (2001). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Velunšek, S. (2003). **Šolstvo, zdravstvo in sociala v Pokrajinskem arhivu Maribor**. V: M. Novak ... et al. (Ur.), Hraniti in ohraniti: 100 let načrtnega zbiranja in ohranjanja arhivskega gradiva ter 70 let delovanja profesionalne arhivske ustanove v Mariboru. Jubilejni zbornik. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor.

A.510 ZDRAVSTVO

Zdravstvo se je na našem ozemlju prav tako kot drugod v Srednji Evropi pričelo razvijati v obliki špitalov in samostanskega zdravstva. Do leta 1497 so zdravstveno službo v mestu opravljali večinoma židovski zdravniki, kasneje italijanski, od 17. st. dalje pa skoraj samo nemški. V Mariboru je leta 1799 iz špitala nastala mestna civilna bolnišnica in nazadnje leta 1857 splošna bolnišnica. Po prvi svetovni vojni sta leta 1918 postala bolnišnična oddelka interni z izolirnico in kirurški, ki je bil hkrati tudi porodniško-ginekološki, popolna. Nastajali so še drugi oddelki in ko je leta 1929 bolnišnica postala banovinska, je dobila novo stavbo za akutne nalezljive bolezni, leta 1930 prosekuro in leta 1932 lekarno. Po osvoboditvi je bolnica dobila še samostojen otroški ter nevrološki oddelek, samostojno transfuzijsko postajo in na kirurškem oddelku odseke za travmatologijo, urologijo, prsno kirurgijo, plastično kirurgijo in ambulanto za ortopedijo, na internem oddelku pa biokemični laboratorij.

Druga večja bolnišnica na območju PAM je bolnišnica v Slovenj Gradcu, ki je bila ustanovljena s sklepom štajerske deželne vlade leta 1896. Pred prvo svetovno vojno je imela bolnica le kirurški in interni oddelek. Leta 1974 je bil dokončan sedanji največji objekt, ki se še vedno razvija.

Splošna bolnišnica v Murski Soboti je bila ustanovljena leta 1893. Ta letnica ni pomembna le za zgodovino prekmurskega zdravstva, temveč je pomemben mejnik v splošni zgodovini Prekmurja in Murske Sobote, ki je takrat uspešno končala trideset let napornih bojev za prvo najpomembnejšo zdravstveno ustanovo. V bolnišnici je deloval interni in kirurški oddelek, južni del z operacijsko dvorano je bil prizidan leta 1903, kasneje še izolirnica in gospodarsko poslopje. Poleg tega je bila zgrajena še posebna stavba za nalezljive bolezni in za psihiatrične bolnike. Po vojni so zgradili pljučni oddelek in upravno poslopje ter leta 1952 nadzidali interni oddelek. Bolnišnica se je iz mesta že v celoti preselila v ekološko privlačnejši Rakičan.

Novo življenje v zdravstvu se je razcvetelo po osvoboditvi. Zvišala se je zdravstvena prosvetljenost prebivalstva in s tem tudi higienske razmere, nastali so vsestransko diferencirani zdravstveni domovi, zavodi za zdravstveno varstvo kakor tudi druge zdravstveno-varstvene ustanove z izrazitim socialnomedicinskim značajem.

Viri in literatura:

- **Enciklopedija Slovenije**, zv. 15 (str. 134–135) (2001). Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Velunšek, S. (2003). **Šolstvo, zdravstvo in sociala v Pokrajinskem arhivu Maribor**. V: M. Novak ... et al. (Ur.), Hraniti in ohraniti: 100 let načrtnega zbiranja in ohranjanja arhivskega gradiva ter 70 let delovanja profesionalne arhivske ustanove v Mariboru. Jubilejni zbornik. Maribor: Pokrajinski arhiv Maribor.

A.511 BOLNIŠNICE

KIRURŠKI GREMIJ ZA MARIBORSKO OKROŽJE

Signatura: PAM/1877

Kraj: Maribor

Ohranjeno gradivo: 1776–1873

Količina: 1 arhivska škatla

Tekoči metri: 0,1

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: nemški (gotica)

Vsebina: Knjiga vajencev, ki so postali pomočniki 1776–1837; blagajniška knjiga 1776–1834; knjiga zapisnikov kirurškega gremija 1835–1873.

Historiat ustvarjalca: Kirurški gremij za mariborsko okrožje je bil pravzaprav cehovsko združenje kirurgov. Že v srednjem veku se je medicinska znanost delila na doktorje medicine in teologije hkrati, ter na kirurge, ki so bili do 18. st. praviloma nešolani, njihova dejavnost pa je veljala za »nečastno in manjvredno«. Cesar je gremiju podelil posebno listino, ki je samo njegovim članom dajala pravico do izvrševanja obrti, kar pa je moral nato še potrditi mestni svet. Gremiji so volili višje mojstre ali cehovske starešine, ki so ocenjevali in nadzorovali delo v posameznih kirurških delavnicah, skrbeli so za cehovsko disciplino, pregledovali delavnice, razsojali spore med mojstri in pomočniki ter hranili cehovsko lastnino (denar, blagajniške knjige) in razne listine, na letnem zborovanju pa so pred cehom dajali račune. Vsak mojster je bil v izrednih primerih poleg članskega prispevka dolžan dati še poseben prispevek za kritje skupnih stroškov. Na zborovanjih, ki so se jih morali udeleževati vsi člani ceha, so potrjevali pravilnike in statute. Ranocelniška pravila so bila stroga in so prepovedovala šušmarstvo, to je podeželsko mazaštvo (opravljanje kirurške oz. ranocelniške dejavnosti brez vednosti ceha), ki pa je kljub temu cvetelo. Nekontrolirana dejavnost je namreč škodila ne le bolniku, ampak je hkrati zmanjševala ugled in dohodke zadruga. Kandidat za cehovskega mojstra je delal praktični in teoretični del izpita pred komisijo, ki so jo sestavljali doktor medicine (običajno deželni fizik) in več mojstrov ranocelnikov. Po uspešno opravljenem mojstrskem izpitu in po plačilu visoke pristojbine v cehovsko blagajno je nekdanji pomočnik pridobil vse mojstrske pravice, takrat je tudi smel izobesiti »mojstrsko tablo« in pričeti z delom. Cehovski pravilniki so predpisovali tudi cene za kirurške storitve ter vrsto in količino kirurškega instrumentarija, ki jo je moral mojster imeti v svoji delavnici. Z dokončno odpravo cehov sredi 19. st. se je pričel hud boj za obstoj predvsem nižjega ranocelništva, ki je nato postopoma izumrlo.

SPLOŠNA BOLNIŠNICA MARIBOR

Signatura: PAM/1384

Kraj: Maribor

Ohranjeno gradivo: 1856–1960

Količina: 177 arhivskih škatel, 299 knjig

Tekoči metri: 30,7

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: slovenski, nemški

Vsebina: Knjige (indeksi): bolniške 1856–1885, matične 1940–1946; diagnostični listi: dermatološkega, infekcijskega, okulističnega oddelka 1919–1943; predlogi za nabavo zdravil 1910–1921; zapisniki dermatološkega oddelka 1920–1932; mrliška knjiga 1899–1953; popisi bolezni 1941–1943; porodniški listi 1942–1943; pravila bolnišnice 1960.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno kronološko in vsebinsko v okviru posameznega oddelka.

Historiat fonda: Gradivo fonda je predala Splošna bolnišnica Maribor leta 1964, kasneje je bilo več dopolnitev.

Historiat ustvarjalca: Leta 1799 je bila v Mariboru ustanovljena prva javna bolnišnica na današnjem Slomškovem trgu, imela je prostora za 24 bolnikov. Bolnišnica je bila pod nadzorstvom Okrožnega urada in Mestne uprave, služila pa je predvsem oskrbi invalidnih bolnikov, ki so trpeli za neozdravljivimi boleznimi. Leta 1855 se je bolnišnica iz starega poslopja preselila na novo lokacijo na Taboru in pridobila dodatnih 26 postelj. Leta 1857 je dobila mariborska bolnišnica pravice javnega zavoda. Prišla je pod upravo Deželnega odbora. Leta 1896 je bolnišnica imela le dva oddelka: medicinskega in kirurškega. Kmalu po prvi svetovni vojni se je mariborska bolnišnica razvila iz nekdanje bolnišnice z dvema oddelkoma v splošno bolnišnico večjega obsega, ki je že takrat imela 6 bolnišničnih oddelkov (interni, kirurški, očesni, ušesni, dermatovenerološki, ginekološko-porodniški in infekcijski oddelek) in dva zavoda (rentgenski zavod in prosekturo). Po osvoboditvi je bolnica dobila še samostojen otroški ter nevrološki oddelek, samostojno transfuzijsko postajo in na kirurškem oddelku odseke za travmatologijo, urologijo, prsno kirurgijo, plastično kirurgijo in ambulanto za ortopedijo, na internem oddelku pa biokemični laboratorij. Leta 1955 so bili ustanovljeni: odsek za plastično in rekonstruktivno kirurgijo, zavod za medicinsko rehabilitacijo, ortopedska in samostojna anestezijska služba. Zaradi prenatrpanosti bolniških sob se je leta 1964 začela graditi hospitalna stolpnica, sprva namenjena internemu in psihiatričnemu oddelku. Leta 1972 se je dokončno osamosvojena psihiatrija preselila na Pohorski dvor. Leta 1976 so odprli kirurško stolpnico, leta 1987 pa se je na območje bolnišnice preselila tudi pediatrija. Leta 2005 se je iz Pohorskega dvora v neposredno bližino bolnice preselila psihiatrična bolnišnica.

SPLOŠNA BOLNIŠNICA MURSKA SOBOTA

Signatura: PAM/1385

Kraj: Murska Sobota

Ohranjeno gradivo: 1914–1945

Količina: 56 arhivskih škatel, 5 knjig

Tekoči metri: 5,7

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: slovenski

Vsebina: Matične knjige 1914–1941; sprejemni zapisniki 1918–1945; diagnostični listi 1922–1944.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno vsebinsko in kronološko, popisano na nivoju tehničnih enot.

Historiat fonda: Gradivo fonda je predala Splošna bolnišnica Murska Sobota leta 1975.

Historiat ustvarjalca: Bolnišnico v Murski Soboti so zgradili leta 1893. V prvem letu poslovanja bolnišnica ni imela značaja javne ustanove. Poslovala je kot zasebna bolnišnica. Šele leta 1894 je dobila značaj splošne javne bolnišnice. Kljub majhnemu številu prebivalstva je število bolnikov raslo iz leta v leto. Leta 1904 je imela bolnišnica devet bolniških sob, ki pa niso zadostovale za popolno izolacijo posameznih obolenj. Velikokrat so ležali v eni sobi bolniki z infekcijskimi boleznimi, operiranci, porodnice in drugi. Šele leta 1910 so na dvorišču zgradili posebno stavbo za infekcijske bolezni in trahom. Hkrati so zgradili posebno poslopje za gospodarske namene s kuhinjo, pralnico, pekarno in prostore za osebje. Leta 1936 so izvedli prvo delitev na oddelke: kirurški in porodniški oddelek, v pomožni stavbi pa še interni, infekcijski ter trahomski oddelek. Vse do leta 1945 ni bilo

večjih investicij v objekte. Ob koncu druge svetovne vojne je bila bolnišnica v zelo slabem stanju, potrebe po novih prostorih in oddelkih so bile vedno večje. Leta 1993 je praznovala 100 let. V teh letih se je razvila v ustanovo z razvitimi vsemi strokami, ki so potrebne za obstoj regijske bolnišnice. Bolnišnica se je iz mesta v celoti preselila v ekološko privlačnejši Rakičan.

SPLOŠNA BOLNIŠNICA SLOVENJ GRADEC

Signatura: PAM/1891

Kraj: Slovenj Gradec

Ohranjeno gradivo: 1971–1975

Količina: 100 arhivskih škatel, 5 knjig

Tekoči metri: 10

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: slovenski

Vsebina: Popisi bolezni internega oddelka 1971–1975.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno po tekočih številkah v okviru enega leta.

Historiat fonda: Gradivo fonda je predala Bolnišnica Slovenj Gradec leta 2007.

Historiat ustvarjalca: Leta 1419 je bila v Slovenj Gradcu ustanovljena bolnišnica. V 18. st. je nadzor nad meščanskimi špitali prevzela dvorna komora. Leta 1866 je bil ustanovljen poseben špital za zdravljenje ranjencev, ki pa je bil kmalu ukinjen. Leta 1896 je okrajna oblast v Slovenj Gradcu ustanovila zasilno bolnišnico. Vanjo so namestili 25 bolniških postelj, uredili operacijsko sobo, ki je hkrati služila za ambulanto, sobo za dva strežnika, kopalnico, jedilnico in stanovanje za upravitelja. Leta 1898 so začeli graditi nov bolnišnični objekt in leto kasneje so bili vanj sprejeti prvi bolniki. Imel je 110 bolniških postelj, v neposredni bližini centralnega objekta pa so postavili še barako kot izolirnico. Leta 1911 sta se iz enovite Splošne javne bolnišnice izoblikovala dva oddelka, interni in kirurški. Med drugo svetovno vojno so iz bolnišnice izgnali slovenske zdravnike in jih nadomestili z nemškogovorečimi. Bolnišnica je imela status javne okrožne bolnišnice. Po osvoboditvi je bila polovica bolnišničnega objekta preurejena v vojaško partizansko bolnišnico. Ponovno je dobila prvotno organizacijsko obliko. V sklopu internega oddelka je bil biokemični laboratorij in lekarna ter enota za nalezljive bolezni, v sklopu kirurškega oddelka pa porodnišnica. Leta 1955 se je ustanovil samostojen otroški oddelek z ustreznimi specialisti. V letih 1959–1964 se je gradil kirurško-ginekološki blok, v letih 1979–1983 so na novo zgradili otroški oddelek. 80. leta 20. st. so bila začetek delovanja dermatološke ambulante in dispanzerja za zdravljenje spolnih bolezni. Ustanovili so tudi ortopedsko ambulanto. Leta 1993 se je bolnišnica v Slovenj Gradcu preoblikovala v Javni zavod za opravljanje zdravstvene dejavnosti na sekundarni ravni za območje občin Dravograd, Mozirje, Slovenj Gradec, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Velenje.

A.512 ZDRAVSTVENI DOMOVI

CENTER ZA SLUH IN GOVOR MARIBOR

Signatura: PAM/1396

Kraj: Maribor
 Ohranjeno gradivo: 1978–2000
 Količina: 48 arhivskih škatel
 Tekoči metri: 4,8
 Informativna pomagala: arhivski popis
 Jezik: slovenski
 Vsebina: Dosjeji otrok 1978–2000.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno kronološko in vsebinsko.

Historiat fonda: Gradivo fonda je predal Center za sluh in govor Maribor leta 2004.

Historiat ustvarjalca: Center za korekcijo sluha in govora je bil ustanovljen 29. 6. 1962 na 15. seji upravnega odbora Zdravstvenega doma Maribor. Oktobra 1962 sta v okviru Zdravstvenega doma pričeli z delom prvi dve logopedski ambulanti. Decembra 1962 sta dobili prostore v pritličju Zdravstvenega doma Maribor. 17. 11. 1963 je bila svečana otvoritev Centra v Tomšičevi ul. 13. Leta 1977 je bilo izvedeno sodelovanje med Centrom in Splošno bolnišnico Maribor. Število delavcev v logopedskih ambulantah je iz leta v leto naraščalo, sorazmerno s tem pa tudi število obravnavanih. Logopedske terapije so se izvajale tudi v zunanjih ambulantah v Lenartu, Slovenski Bistrici ter Rušah. Meseca septembra 1982 so klinično logopedsko delo vzpostavili tudi na Oddelku za nevrološke bolezni. Leta 1988 se je Center preselil v prenovljene prostore bivše otroške bolnišnice v Vinarsko ul. 6. Leta 1995 so z logopedskim delom pričeli na Oddelku za otorinolaringologijo. Leta 1997 je prišlo do spremembe ustanovitvenega sklepa in organizacijske sheme Centra. Logopedske ambulante so se preimenovala v Zdravstveno enoto avdiologopedskih ambulant.

SVETOVALNI CENTER ZA OTROKE, MLADOSTNIKE IN STARŠE MARIBOR

Signatura: PAM/1394

Kraj: Maribor
 Ohranjeno gradivo: 1978–2000
 Količina: 112 arhivskih škatel
 Tekoči metri: 11,2
 Informativna pomagala: arhivski popis
 Jezik: slovenski
 Vsebina: Osebni listi otrok 1978–1987; zaključni račun 1978–2000.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno vsebinsko in kronološko.

Historiat fonda: Gradivo fonda je leta 1997 predal Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor.

Historiat ustvarjalca: Leta 1952 je bila pod okriljem Zveze prijateljev mladine in vodstvom profesorja Gustava Šiliha ustanovljena Vzgojna svetovalnica. Prostore je imela v Maistrovi ul. 5. Leta 1970 se je preimenovala v Vzgojno posvetovalnico. Leta 1988 se je preselila v prostore v Tomšičevi ul. 13. Leta 1997 se je Vzgojna posvetovalnica preimenovala v Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše. Od leta 2000 center deluje v novih prostorih, ki jih je uredila Mestna občina Maribor v Lavričevi ul.

A.513 ZDRAVILIŠČA, SANATORIJI

ZAVOD ZA REKREACIJO OTROK IN MLADINE MILOŠA ZIDANŠKA NA POHORJU

Signatura: PAM/1392

Kraj: Hočko Pohorje

Ohranjeno gradivo: 1965–1971

Količina: 5 arhivskih škatel

Tekoči metri: 0,5

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: slovenski

Vsebina: Pravilniki, statuti 1965, 1967, 1970; likvidacija: sklepi, poročila, odločbe 1970–1971; zapisniki: začasnega upravnega odbora 1965, sejni zapisniki 1965, delovne skupnosti 1966–1970, sej sveta zavoda 1965–1970; matična knjiga oskrbovancev 1965–1970; prijave in zdravstveni listi otrok za zdravstveno letovanje 1968–1970; program »Care«, pomoč iz ZDA: dopisi, sporazumi 1965–1967; delovodnik 1965–1970; dopisi 1966–1970.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno vsebinsko in kronološko.

Historiat fonda: Gradivo fonda je predal Zavod za rekreacijo otrok in mladine Miloša Zidanška na Pohorju leta 1971.

Historiat ustvarjalca: Zavod za rekreacijo otrok in mladine Miloša Zidanška na Pohorju je ustanovil SO Maribor Tabor 28. 7. 1965 sporazumno s SO Maribor Center in Maribor Tezno. Bil je socialnozdravstveni zavod, namenjen rekreaciji in klimatskemu zdravljenju. Zavod je sprejemal otroke in mladino na letovanja ali zdravstveno nego, pozimi je organiziral smučarske tečaje in skupaj s šolami pouk v naravi. Občasno, kadar zavod ni bil zaseden, je nudil usluge tudi odraslim (nočitve, hrana). Leta 1969 in 1970 je postalo vprašljivo financiranje zavoda, predvsem v tistih mesecih, ko ni bilo dovolj otrok na letovanju. Zaradi tega je zavod 31. 10. 1970 prenehal s poslovanjem. Vse premoženje zavoda je bilo preneseno na Občinsko zvezo prijateljev mladine Maribor.

A.540 SOCIALNO VARSTVO

Socialno varstvo je imelo svoje začetke v dobrodelni pomoči revnim, vendar takšno prizadevanje ni bilo vselej dovolj uspešno, tako kot še dandanes ni. Na Slovenskem je bila skrb za revne kot posebna dejavnost razvita predvsem v mestih. Tam so skrb za revne začele prevzemati mestne občine s svojimi uradi. Za revne so skrbele tudi zasebne ustanove, cerkvena in druga dobrodelna društva, delovalo je tudi več organizacij za samopomoč, predvsem med delavci. Po drugi svetovni vojni je socialno varstvo postalo izključna naloga in obveznost države, laične in cerkvene dobrodelne organizacije so bile odpravljene. Socialnovarstvene naloge so opravljali najprej oddelki za socialno varstvo pri upravnih organih občin, po letu 1960 pa so se začeli ustanavljati centri za socialno delo kot strokovne ustanove za opravljanje takšnih nalog. Prvič je bilo področje zakonsko urejeno leta 1974. Po zakonu o socialnem varstvu iz leta 1979 so se socialnovarstvene pravice uresničevale v skladu z zakoni v sistemu pokojninskega in invalidskega zavarovanja, socialnega skrbstva, otroškega varstva, izobraževanja in zaposlovanja. Leta 1992 sprejeti zakon o socialnem varstvu (Ur. l. RS, št. 54/92) je na novo urejal sistem socialnovarstvenih storitev in dajatev. Storitve obsegajo osebno pomoč, pomoč družini, institucionalno varstvo, vodenje in varstvo, zaposlitev pod posebnimi pogoji ter pomoč zaposlenim. Institucionalno varstvo je namenjeno zlasti otrokom z motnjami v telesnem in duševnem razvoju, otrokom, prikrajšanim za normalno družinsko življenje, mladoletnikom, ki jim je bil izrečen vzgojni ukrep, odraslim invalidnim osebam, ostarelim posameznikom in družinam v stiski. Socialni zavodi skrbijo za nastanitev, prehrano, zdravstveno nego, rehabilitacijo naštetih oseb in njihovo usposabljanje za zaposlitev. Obsežnejši fondi, ki jih hrani PAM s socialnovarstveno dejavnostjo in problematiko, so Center za socialno delo Maribor, Center za socialno delo Gornja Radgona, Center za socialno delo Ljutomer in Center za socialno delo Ravne na Koroškem. Glavne kategorije gradiva centrov so naslednje: socialna podpora, kategorizacija, rejništvo, preživnine, priznanje očetovstva, posvojitve, osebne in družinske razmere, razveza zakonov, varstvo in vzgoja otrok, nezakonska rojstva, socialne razmere in kazniva dejanja. Manjši fondi predstavljajo Skupnost otroškega varstva Maribor, Skupnost socialnega skrbstva Maribor, Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor, Otroški dom in Dečki dom Maribor.

Viri in literatura:

- Anžič, S. (2002). *Skrb za uboge v deželi Kranjski: socialna politika na Kranjskem od srede 18. stoletja do leta 1918*. Ljubljana: Zgodovinski arhiv Ljubljana.
- *Enciklopedija Slovenije, zv. 12* (str. 126–128) (1998). Ljubljana: Mladinska knjiga.

A.541 MLADINSKI DOMOVI, VARNE HIŠE

DEČJI DOM POD KALVARIJO

Signatura: PAM/1386

Kraj: Maribor

Ohranjeno gradivo: 1947–1966

Količina: 13 arhivskih škatel

Tekoči metri: 1,3

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: slovenski

Vsebina: Personalni listi 1947–1958; plačilni sezname 1951–1960; socialni listi otrok 1947–1960, matična knjiga uslužbencev 1962–1966; knjiga potrošnega materiala 1962–1963.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno vsebinsko in kronološko.

Historiat ustvarjalca: Dečki dom pod Kalvarijo je bil ustanovljen leta 1945. Leta 1961 so ga priključili k celjski bolnišnici – pediatričnemu oddelku. V dom so sprejemali manj bolne dojenčke in majhne otroke. Zaradi neustreznih higienskih in sanitarnih pogojev so dom leta 1962 ukinili.

OTROŠKI DOM MARIBOR

Signatura: PAM/1389

Kraj: Maribor

Ohranjeno gradivo: 1955–1996

Količina: 39 arhivskih škatel

Tekoči metri: 3,9

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: slovenski

Vsebina: Zapisniki: kadrovske komisije, zbora delavcev, sveta zavoda, zbora delavskega sveta 1972–1996; bilance 1955–1991; dopisi 1974–1988; osebni dohodki 1989–1992; osebne mape varovancev 1963–1984; osebne mape zaposlenih; fotografije.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno vsebinsko in kronološko.

Historiat fonda: Gradivo fonda je leta 1998 predal Zavod za varstvo in usposabljanje dr. Marijana Borštnarja Dornava.

Historiat ustvarjalca: Leta 1946 so pričele delovati otroške jasli s sedežem v Jezdarski ul. Leta 1954 je MLO Maribor izdal prvo uradno odločbo o ustanovitvi Dečjih jasli Tabor kot socialno, zdravstveno in finančno samostojnega zavoda. Januarja 1956 je bila izdana druga odločba. Dečke jasli Tabor so se iz Jezdarske ul. preselile v Dalmatinsko. Leta 1966 se je zavod preimenoval v Dečki dom Maribor, nato pa leta 1968 v Otroški dom Maribor. Dom je zagotavljal otrokom celodnevno oskrbo, prehrano, zdravstveno nego in družbeno vzgojo ter možnost za njihov pravilen duševni in telesni razvoj. Leta 1979 je SO Maribor z odločbo prenesel ustanoviteljske pravice in obveznosti za Otroški dom na občinsko skupnost socialnega skrbstva Maribor. Leta 2000 se je Otroški dom priključil k Zavodu za varstvo in usposabljanje dr. Marijana Borštnarja Dornava.

A.550 ZDRAVSTVENO IN SOCIALNO ZAVAROVANJE

A.551 ZAVODI ZA ZDRAVSTVENO IN SOCIALNO ZAVAROVANJE

BOLNIŠKI SKLAD ZA VZAJEMNO POMOČ SOCIALISTIČNE REPUBLIKE SLOVENIJE MARIBOR

Signatura: PAM/1329

Kraj: Maribor

Ohranjeno gradivo: 1927–1970

Količina: 8 arhivskih škatel, 2 knjigi

Tekoči metri: 0,8

Informativna pomagala: arhivski popis

Jezik: slovenski

Vsebina: Zapisniki: občnih zborov, upravnega in nadzornega odbora 1927–1970; korespondenca 1945–1958; poročila 1956; zaključni račun 1964; kartoteka članov 1965–1968; finančne zadeve 1953–1963; predlogi za povračilo škode 1966–1970.

Sistem ureditve: Gradivo fonda je urejeno vsebinsko in kronološko.

Historiat fonda: Gradivo fonda je leta 1971 predal likvidator Pečuh Franc.

Historiat ustvarjalca: Bolniški sklad za vzajemno pomoč SRS Maribor je pričel poslovati 1. 1. 1957. Njegova predhodnica je bil Bolniški zavarovalni zavod Slovenije. Namen sklada je bil dajati svojim članom in njihovim svojcem povračila za izdatke ob obolenju in za čas bolezni.